

Filmska umjetnost Stanleya Kubricka kao inspiracija za kolekciju

---

Vujević, Eni

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Textile Technology / Sveučilište u Zagrebu, Tekstilno-tehnološki fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:201:028599>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-06-25**

Repository / Repozitorij:

[Faculty of Textile Technology University of Zagreb - Digital Repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
TEKSTILNO-TEHNOLOŠKI FAKULTET

Zavod za tekstilni i modni dizajn

ZAVRŠNI RAD
FILMOVI STANLEYA KUBRICKA KAO INSPIRACIJA

Mentor: ak. slik. Paulina Jazvić, doc.

Autor: Eni Vujević

Zagreb, 08. srpnja 2017-07-08

Dokumentacija stranica

Naziv zavoda: Tekstilno-tehnološki fakultet

Broj slika: 15

Broj literaturnih izvora: 3

Članovi povjerenstva: ak. slik. Paulina Jazvić, docent

dr. sc. Nina Simončić, docent

prof. lik. kulture Koraljka Kovač Dugandžić, docent

dr. sc. Blaženka Brlobašić-Šajatović, viši asistent

Sadržaj:	Br. stranice
1. Uvod.....	5
2. Filmska karijera i kasniji život.....	6
2.1. Rani radovi.....	6
2.2. "Strah i želja" i "Poljubac ubojice".....	7
2.3. "Staze slave" i "Spartak".....	8
2.4. "Lolita".....	9
2.5. "Dr. Strangelove".....	10
2.6. "2001: Odiseja u svemiru".....	11
2.7. "Paklena naranča".....	12
2.8. "Barry Lyndon".....	14
2.9. "Isijavanje".....	15
2.10. "Full Metal Jacket".....	16
2.11. "Oči širom zatvorene".....	17
3. Zaključak.....	18
4. Konstrukcijski dio.....	19

Literaturni izvori:

1. "Stanley Kubrick Archives XL" – Castle Allison
2. "Philosophy of Stanley Kubrick" – Jerold J. Abrams
3. "Stanley Kubrick Biography" – Vincent Lobrutto

1. UVOD

Stanley Kubrick (26. srpnja 1928. - 7. ožujka 1999.), američki filmski redatelj, scenarist i producent. Režirao je niz hvaljenih i ponekad kontroverznih filmova. Kubrick je bio poznat po pomnom biranju teme svojih filmova, sporoj metodi rada, raznolikim žanrovima u kojima je radio, tehničkoj perfekciji i povučenosti kad je bila riječ o njegovim filmovima i obitelji.

Kubrick često nije bio spreman govoriti o osobnim stvarima u javnosti, ili uopće javno nastupati. Njegov imidž u medijima varirao je od povučenog genija do megalomanskog luđaka koji se otuđio od svijeta. Od njegove smrti, Kubrickovi prijatelji i obitelj su to poricali. Kubrick je očito iza sebe ostavio čvrstu obitelj i mnogo bliskih prijatelja. Mnogi koji su radili s njim za njega su imali samo riječi hvale.

Glasi o njegovoj povučenosti su većim dijelom mit, a vjerojatno je nastao zbog njegove nesklonosti da putuje igdje iz St. Albansa. Kubrick se bojao letenja pa je rijetko napuštao Englesku u zadnjih četrdeset godina svog života. Klonio se i holivudske medijske mašinerije, što je rezultiralo time da su ga mediji rijetko i spominjali. Nakon kupnje imanja Childwickbury Manor u Hertfordshireu u Engleskoj, Kubrick je organizirao život tako da ne pati ni obitelj ni posao. Kupio je najmoderniju opremu za montažu te je posjedovao sve kamere kojima je snimao. Djeca i životinje ulazili bi i izlazili iz sobe dok je radio na scenariju ili se sastajao s glumcem. Njegov izgled zadnjih godina nije bio dobro poznat, a Britanac po imenu Alan Conway uspješno ga je oponašao što mu je omogućilo da se upozna s raznim slavnim glumcima i uđe u otmjene klubove. "Conway" je predmet filma "Colour Me Kubrick" (2005.), kojeg je napisao Kubrickov pomoćnik Anthony Frewin, a režirao Brian Cook, koji je 25 godina bio Kubrickov pomoćni redatelj.

2. FILMSKA KARIJERA I KASNIJI ŽIVOT

2.1 Rani radovi

1951. ga je prijatelj Alex Singer nagovorio da snime kratke dokumentarce za March of Time, dobavljača žurnala koji se distribuiraju u kinima. Kubrick je pristao i nezavisno financirao "Day of the Fight" (1951.). Iako je distributer te godine bankrotirao, Kubrick je prodao film studiju RKO Pictures za sto dolara. Inspiriran svojim ranim uspjehom, dao je otkaz u časopisu Look i počeo snimati svoj drugi kratki dokumentarac, "Flying Padre" (1951.), kojeg je financirao RKO. Treći film, "The Seafarers" (1953.), prvi Kubrickov film u boji, bio je 30-minutni promotivni film za Seafarers' International Union. Ova tri filma su jedini preostali dokumentarci koje je Kubrick snimio. Vjerovalo se kako je snimio još nekoliko kratkih filmova koji su izgubljeni, od kojih je najpoznatiji "World Assembly of Youth" iz 1952. Bio je i pomoćni redatelj na snimanju epizode televizijske serije "Omnibus" o životu Abrahama Lincolna. Nijedan od ovih filmova nije službeno objavljen, iako se većina epizoda našla u neslužbenoj prodaji, a isječki iz njih korišteni su u dokumentarcu "Stanley Kubrick: A Life In Pictures". Osim toga, "Day of the Fight" i "Flying Padre" prikazani su na TCM-u kao dio festivala kratkih filmova.

2.2. "Strah i želja"

Kubrickov ciklus dugometražnih pripovjedačkih filmova počeo je sa "Strahom i željom" (1953.). Film govori o grupi vojnika uhvaćenih iza neprijateljskih linija u izmišljenom ratu. Na kraju, ljudi shvaćaju da su lica njihovih neprijatelja identična njihovima (isti glumci glume sve likove). Kubrick i njegova žena Toba Metz bili su jedina ekipa koja je radila na filmu, koji je napisao Kubrickov prijatelj Howard Sackler, poslije uspješan dramaturg. "Strah i želja" zaradio je dobre kritike, ali komercijalno nije polučio veći uspjeh. Kubrick se kasnije sramio filma, rekavši kako je to amatersko djelo te nije dopuštao njegovo prikazivanje kad je postao ugledan redatelj. Pokupovao je gotovo sve primjerke filma kako ga drugi ne bi vidjeli, ali jedan primjerak ostao je u rukama privatnog kolekcionara pa je film nekoliko puta objavljivan na VHS-u, a poslije i na DVD-u.

"Poljubac ubojice"

Kubrickov brak s Tobom Metz završio je tijekom snimanja "Straha i želje". 1952. je upoznao svoju drugu ženu, plesačicu rođenu u Austriji, Ruth Sobotka. Živjeli su zajedno u East Villageu od 1952. do 1955. sve do vjenčanja 15. siječnja 1955.; par se istog ljeta preselio u Hollywood. Sobotka, koja se pojavila u cameo ulozi u Kubrickovom sljedećem filmu, "Poljubac ubojice" (1954.), bila je i scenografkinja na filmu "Uzaludna pljačka" (1956.). Kao i "Strah i želja", "Poljubac ubojice" bio je kraći dugometražni film, a trajao je malo više od sat vremena te nije polučio veći kritički niti komercijalni uspjeh. Film govori o mladom boksaču iz teške kategorije na kraju svoje karijere koji je umiješan u organizirani kriminal. Oba filma financirali su Kubrickova obitelj i prijatelji.

2.3. "Staze slave"

Kubrickov sljedeći film smješten je u vrijeme Prvog svjetskog rata, a temeljen je na istoimenom antiratnom romanu Humphreya Cobba iz 1935. Govori o trojici francuskih vojnika koje nadređeni šalju u nemoguću misiju. Nakon što je misija propala, trojicu nevinih vojnika optužuju za kukavičluk kao primjer ostalim vojnicima. Kirk Douglas glumio je pukovnika Daxa, humanog časnika koji pokušava spriječiti pogubljenje vojnika. Douglas je bio ključna karika koja je osigurala potrebna sredstva za produkciju ambicioznog projekta. "Staze slave" (1957.) nisu postigle veliki komercijalni uspjeh, ali su zato zavrijedile priznanja unutar filmske industrije i učinile Kubricka jednim od najperspektivnijih mladih redatelja. Kritičari su hvalili scene bitki i Kubrickovo snimanje: marš pukovnika Daxa kroz rov u jednom neprekinutom kadru postao je klasični dio filmske povijesti. Steven Spielberg nazvao ga je jednim od njegovih najdražih Kubrickovih filmova.

"Spartak"

Vrativši se u Ameriku, Kubrick je šest mjeseci radio s Marlonom Brandom na filmu "Jednooki Jack" (1961.). Kubrick je kasnije tvrdio kako ga je Brando otjerao s filma jer ga je odlučio sam režirati. Dvojac se sukobio oko niza glumačkih odabira. Kubrick je nastavio raditi na neiskorištenim scenarijima sve dok ga Kirk Douglas nije zamolio da preuzme režiju filma "Spartak" (1960.) od Anthonyja Manna kojeg je dva tjedna nakon početka snimanja otpustio studio. Temeljen na istinitoj priči o ustanku rimskih robova, Spartak se pokazao kao teška produkcija. Kreativne razlike javile su se između Kubricka i Douglasa, a dvojica se navodno nisu mogla podnijeti. Frustriran nedostatkom kreativne kontrole, Kubrick se odrekao filma što je razbjesnilo Douglasa. Prijateljstvo između dvojice muškaraca stvoreno za vrijeme snimanja "Staza slave" uništeno je zbog iskustava sa snimanja ovog filma. Produkcijским poteškoćama unatoč, "Spartak" je bio veliki komercijalni i kritički uspjeh, a Kubricka je afirmirao kao velikog redatelja. Međutim, teška produkcija je uvjerila Kubricka da zadrži neovisnost kad radi s holivudskim studijima. "Spartak" je jedini Kubrickov film na kojem on nije radio na scenariju, nije odlučivao o konačnoj verziji niti o odabiru glumaca. Bio je to velikim dijelom projekt Kirka Douglasa.

2.4. "Lolita"

Kubrick se 1962. preselio u Englesku kako bi snimio film "Lolita", te ostao tamo do kraja života. Očekivano, "Lolita" je bio njegov prvi film koji je izazvao velike kontroverze. Knjiga Vladimira Nabokova koja govori o vezi srednjovječnog pedofila i dvanaestogodišnje djevojčice već je bila ozloglašena i prije nego što se Kubrick prihvatio projekta. Međutim, bila je i popularna, a teška tema bila je izrugana na naslovu filma, možda kako bi privukao pozornost: "How did they ever make a film of Lolita?" Kubrick je originalno angažirao Nabokova da adaptira roman za filmsku verziju. Pisac je napisao 400 stranica scenarija što je kasnije skratio na 200. Konačnu verziju scenarija napisao je sam Kubrick, a procjena je bila da je u njemu zadržano 20 posto Nabokovljeva materijala. Piščev originalni scenarij kasnije je objavljen pod nazivom "Lolita: A Screenplay".

Film se prije premijere suočio s cenzorskim ograničenjima. Kubrick je neke elemente učinio prihvatljivijima promijenivši Lolitinu dob s 12 na 14 godina te izostavivši cijeli dio koji govori o Humbertovom dugogodišnjom zanesenjenošću "nimfama". Bez obzira na to, neke su se scene morale ponovno montirati kako bi se film uopće mogao objaviti. Film nije prikazivao ono za što se smatralo perverznim dijelovima knjige, ostavljajući mnogo gledateljevoj mašti. Kubrick je kasnije izjavio, da je znao za strogost cenzure, vjerojatno nikad ne bi snimio film.

"Lolita" je bio prvi od dva filma na kojim je surađivao s britanskim komičarom Peterom Sellersom. Suradnja će se pokazati jednom od najuspješnijih u njegovoj ranoj karijeri, najpoznatija po filmu "Dr. Strangelove" (1964.). Sellersova uloga Clarea Quiltyja, drugog starijeg čovjeka povezanog s Lolitom što je nepoznato Humbertu, dramski je poslužila kao Humbertova mračnija strana. U romanu, Quiltyjeva pojava je većim dijelom iza scene, ali ga Kubrick dovodi u prvi plan, što je rezultiralo produženjem njegove uloge (iako je ona na filmu trajala samo pola sata). Kubrick je dodao dramsko sredstvo Quiltyjeva pretvaranja višestruke ličnosti što je omogućilo Sellersu da iskoristi svoj dar za podrugljive naglaske.

Kritike su bile podijeljene: većina je hvalila odvažnost bavljenja tematikom, dok su drugi bili iznenađeni manjkom intimnosti između Lolite i Humberta. Film je zaradio nominaciju za Oscar za najbolji adaptirani scenarij, a Sue Lyon, koja je nastupila u naslovnoj ulozi, osvojila je Zlatni globus za najperspektivniju glumicu.

2.5. "Dr. Strangelove"

Kubrickov sljedeći film, "Dr. Strangelove" ili: "Kako sam naučio ne brinuti i zavolio bombu" (1964.), postao je kulturni film. Scenarij - zasnovan na romanu "Crvena opasnost" bivšeg poručnika RAF-a Petera Georgea (pseudonim Peter Bryant) - napisali su Kubrick, George i američki satiričar Terry Southern. "Crvena opasnost" je ozbiljna priča o slučajnom atomskom ratu. No, Kubrick je smatrao kako su okolnosti koje su dovele do nuklearnog rata tako apsurdne da je priča postala stravična komedija. Kad je ona tako i osmišljena, Kubrick je angažirao Southerna da ulašti konačni scenarij.

Priča se vrti oko američkog nuklearnog napada na Sovjetski Savez kojeg je pokrenuo general Američkog vojnog zrakoplovstva Jack D. Ripper (Sterling Hayden) bez službenog odobrenja. Kad je Ripper dao naredbu, bombarderi su već iza točke opoziva. Priča se odvija na tri lokacije: (1) zrakoplovna baza Burpleson, gdje satnik RAF-a Lionel Mandrake (Sellers) pokušava zaustaviti ludog generala Rippera; (2) Pentagonov ratni stožer, gdje američki predsjednik (Sellers) i general Buck Turgidson (George C. Scott) pokušavaju zaustaviti B-52 bombardere da ne bace nuklearne bombe na Rusiju; (3) B-52 bombarder bojnika Konga (Slim Pickens) u kojem on i njegova ekipa, bez saznanja da su im naredbe pogrešne, pokušavaju izvršiti misiju. Ubrzo postaje jasno da će bombarderi dosegnuti Rusiju jer samo general Ripper zna šifre za opoziv. U tom trenutku se pojavljuje lik dr. Strangelovea (Sellers). Njegovi planovi u nacističkom stilu o preživljavanju najsposobnijih članova ljudske rase u slučaju nuklearnog rata su vrhunac crnog humora filma.

Peter Sellers, koji je igrao malu, ali središnju ulogu u Loliti, trebao je igrati četiri uloge u Dr. Strangeloveu. Ipak je igrao tri, zbog ozlijeđene noge i teškoća s prihvaćanjem tekstaškog naglaska pilota bombardera, bojnika "King" Konga. Kubrick je kasnije nazvao Sellersa "nevjerojatnim", ali je dodao kako njegova energija ne traje duže od dva-tri ponavljanja. Kako bi iskoristio glumčevu ograničenu energiju, Kubrick je postavio dvije kamere kako bi snimio Sellersovu improvizaciju. Igrom slučaja, Columbia Studios je iste godine objavio triler o nuklearnom ratu nazvan "Fail-Safe".

Omalovažavanjem neprikosnovenih normi političke kulture, Dr. Strangelove je nagovijestio kulturne promjene kasnih šezdesetih te je bio popularan među pripadnicima američke kontrakulture. "Dr. Strangelove" je zaradio četiri nominacije za Oscara (uključujući one za najbolji film i redatelja) i nagradu njujorških kritičara za najbolju režiju.

2.6. "2001.: Odiseja u Svemiru"

Kubrick je proveo pet godina pripremajući svoj sljedeći film, "2001: Odiseja u svemiru" (1968.). Film je zamišljen kao Cinerama spektakl, a snimljen je Super Panavisionom 70. Kubrick je napisao scenarij sa SF piscem sir Arthurom C. Clarkeom, proširivši Clarkeovu kratku priču "The Sentinel".

Film počinje prije četiri milijuna godina sa susretom između skupine majmuna i misterioznog crnog monolita, za koji se čini kako u njima budi sposobnost da koriste kost kao oruđe i oružje. Potonje im omogućuje da oduzmu izvor vode drugom čoporu koji se još nije naučio rabiti oruđe. Majmun u zanosu baci kost u zrak nakon čega se film prebacuje u svemirsku orbitu oko 2000. godine. U tom vremenu skupina Amerikanaca na bazi na Mjesecu otkriva sličan monolit koji šalje signal na Jupiter. Osamnaest mjeseci kasnije, Amerikanci šalju grupu astronauta u svemirskom brodu Discovery na misiju prema Jupiteru, čija je svrha istražiti signal monolita iako se to krije od same posade. Tijekom leta, brodsko računalo HAL 9000 se nakon kvara odupire svom isključenju vjerujući kako je njegova uloga ključna za uspjeh misije. Računalo skida većinu posade s aparata za održavanje života prije nego što biva konačno isključeno. Preživjeli astronaut David Bowman (Keir Dullea) u maloj svemirskoj kapsuli susreće drugi monolit u orbiti oko Jupitera gdje biva usisan u svemirski portal pri velikoj brzini svjedočeći tako mnogim astronomskim fenomenima. Njegovo međuzvezdano putovanje završava u misterioznom novom biću koje podsjeća na fetus zatvorenom u svjetlosnom nebeskom tijelu, a koje u posljednjem kadru zuri prema Zemlji.

Film je u svoje vrijeme bio masivna produkcija. Specijalni efekti, koje je nadzirao Kubrick, a uredio pionir specijalnih efekata Douglas Trumbull ("Silent Running", "Blade Runner"), bili su izvor inspiracije za mnoge filmove iz tog žanra. Izvanredna fotografija filma bila je djelo legendarnog britanskog snimatelja Geoffreyja Unswortha, koji će kasnije snimiti klasične filmove kao što su Cabaret i Superman. Producenti su se konzultirali s mnogim proizvođačima o tome kako će razni uređaji iz svakodnevne upotrebe izgledati u budućnosti. 2001 je poznata kao jedan od filmova koji realistično prikazuju putovanje u svemir, scene u svemiru su tihe; bestežinsko stanje je konstantno, likovi su pričvršćeni na mjestu; kad likovi nose svemirska odijela, jedino što se čuje je njihov dah.

Film je poznat i po korištenju klasične glazbe, kao što je Also Sprach Zarathustra Richarda Straussa i valcer Na lijepom plavom Dunavu Johanna Straussa. Obje kompozicije kasnije su obično povezivane s filmom, pogotovo potonja jer valcer nije bio toliko poznat među javnošću. Kubrick je koristio i glazbu modernog avangardnog mađarskog skladatelja Györgyja Ligetija, iako su neki brojevi izmijenjeni bez njegova odobrenja. Pojavljivanje skladbi Atmospheres, Lux Aeterna i Requiem na soundtracku filma bilo je prvo veliko komercijalno izlaganje Ligetijeve glazbe. Kubrick je angažirao skladatelja Alexa Northa da sklada glazbu za film, ali mu se toliko svidio

moderni soundtrack kojeg je složio tijekom montaže da je u potpunosti odustao od ideje originalne glazbe.

Iako je s vremenom doživio veliki uspjeh, film nije bio trenutačni hit. Prvotne kritičarske reakcije bile su žestoke, ponajviše zbog nedostatka dijaloga, sporog ritma i naizgled nedokučive priče. Publika je zavoljela film, pogotovo pripadnici kontrakulture šezdesetih. Posebno im se svidjela "Star Gate" sekvenca, koja se činila kao psihodelično putovanje u beskonačna prostranstva svemira. Unatoč nominacijama za režiju, scenarij i u raznim producenčkim kategorijama, jedini Oscar koji je Kubrick ikad dobio bio je onaj za specijalne efekte za ovaj film.

Umjetnički, "2001: Odiseja u svemiru" bio je radikalni odmak od prethodnog Kubrickova filmskog opusa. Ima samo 45 minuta dijaloga, koji se čini suvišan za priču, slike i glazbu. Najupečatljiviji dijalozi pripadaju računalu HAL 9000 i njegovim razgovorima s Daveom Bowmanom. Neki tvrde kako Kubrick prikazuje ljudsku budućnost s velikim odmakom ljudi od svog okruženja. Dvoznačni, zbunjujući završetak filma nastavlja fascinirati suvremenu publiku i kritičare. Nakon ovog filma, Kubrick nikad neće tako radikalno eksperimentirati sa specijalnim efektima ili narativnim formom, no njegovi kasniji filmovi ostat će do neke razine dvoznačni.

2.7. "Paklena naranča"

Nakon Odiseje, Kubrick je pokušao snimiti film o životu Napoleona Bonaparte. Kad je propala financijska konstrukcija projekta, Kubrick je počeo tražiti projekt kojeg bi mogao realizirati na brzinu s malim budžetom. Odlučio se za "Paklenu naranču" (1971.). Njegova filmska verzija romana Anthonyja Burgessa bio je mračni, šokantni prikaz nasilja u ljudskom društvu. Film je u Americi prvo zabranjen, ali mu je rejting izmijenjen u onaj "samo za odrasle", a u Sjedinjenim Državama je izazvao mnoge kontroverze.

Priča se odvija u futurističkoj verziji Velike Britanije koja je ujedno autoritarna i kaotična. Film govori o tinejdžeru huliganu, Alexu DeLargeu (Malcolm McDowell), koji bez grižnje savjesti i žaljenja muči, tuče, pljačka, krade i siluje. Njegovo brutalno premlaćivanje i ubojstvo starije žene konačno ga odvodi u zatvor. Ondje se podvrgava psihijatrijskom tretmanu kako bi se riješio svojeg instiktivnog refleksnog nasilja iako ne posjeduje stvarni slobodni moralni izbor. Nakon što je oslobođen, odlazi u kuću političkog pisca koji prezire "moderno doba" i isprva se smiluje zbog Alexova stanja sve dok ne shvati da je Alex brutalno silovao njegovu ženu nekoliko godina prije. Alex zatim postaje pijun u političkoj igri.

Društvo se ponekad doživljavalo socijalističkim zbog manjih veza s ruskom kulturom. Tinejdžerski sleng je pod utjecajem ruskog vokabulara, što se može pripisati Burgessu, a u romanu ulice su iscrtane radnika u stilu ruskog socijalizma. I dok su kritičari Pauline Kael i Vincent Canby društvo doživljavali na taj način, Kubrick nije dijelio njihovo mišljenje. Držao je da film koketira i s lijevim i desnim krajem političkog spektra. Izjavio je, "Ministar, kojeg glumi Anthony Sharp, očito je desničarska figura. Pisac, Patrick Magee, je luđak s ljevice... Razlikuju se samo po dogmi. Njihova sredstva i krajevi jedva se razlikuju."

Kubrick je snimio Paklenu naranču brzo i skoro u potpunosti na lokacijama u ili oko Londona. Iako nije bila korištena visoka tehnologija, u usporedbi s Odisejom, Kubrick je bio jako inovativan, npr. bacanje Arriflex kamere s krova kako bi se dočarala željena gledateljeva dezorijentacija. Redatelj je za glazbu izabrao skladateljicu elektronske glazbe Wendy Carlos - tada poznate kao Walter Carlos - kako bi adaptirala klasična djela kao što je Beethovenova Deveta simfonija za Moog sintesajzer.

Film je izazvao kontroverze zbog eksplicitnog prikazivanja grupnog silovanja i nasilja. Izdan iste godine kad i filmovi Sama Peckinpaha, "Psi od slame", i Dona Siegela, "Prljavi Harry". Tri filma su izazvala rasprave u medijima o društvenim efektima filmskog nasilja. Kontroverze su se još više povećale kad su slično nasilje u Engleskoj počinili kriminalci obučeni u iste kostime kao likovi u Paklenoj naranči.

Kad su Kubricku i njegovoj obitelji zaprijetili smrću, povukao je neobičan potez kako bi povukao film s britanskog tržišta. Film nije ponovno izdan sve do 2000., godinu dana poslije njegove smrti, iako se mogao vidjeti u susjednoj Francuskoj. Kino Scala na londonskom King Crossu prikazivalo je film početkom devedesetih, a Kubrick ga je tužio i zatvorio, ostavivši London bez jednog od samo nekoliko neovisnih kina. Danas je poznat kao noćni klub Scala.

U Engleskoj je sredinom devedesetih objavljen dokumentarac o cenzorskim kontroverzama nazvan "Zabranjeno voće". Kubrick nije uspio spriječiti producente da u svoj film ubace isječke iz "Paklene naranče"

2.8. "Barry Lyndon"

Kubrickov sljedeći film, objavljen 1975., bio je adaptacija romana Williama Makepeacea Thackeraya, "The Luck of Barry Lyndon", poznatog i kao "Barry Lyndon", pikaresnog romana o kockaru i skorojeviću iz 18. stoljeća koji se polako probija u englesko visoko društvo.

Neki kritičari, posebno Pauline Kael, jedna od Kubrickovih najžešćih kritičara, smatrali su kako je "Barry Lyndon" hladan, spor i beživotan film. Njegova duljina - više od tri sata - zasmetala je mnogim američkim kritičarima i publici, međutim, film su hvalili kritičari Rex Reed i Richard Schickel. Časopis Time objavio je veliku priču o filmu, a Kubrick je bio nominiran za tri Oscara. Film je bio nominiran za sedam Oscara, a osvojio je četiri, više od ijednog drugog Kubrickova filma. Unatoč tome, "Barry Lyndon" nije dobro prošao u američkim kinima, ali je zato naišao na veći odaziv u Europi, posebno u Francuskoj.

Kao što je to slučaj s mnogim Kubrickovim filmovima, reputacija Barryja Lyndona je porasla tijekom godina, posebno među drugim filmašima. Redatelj Martin Scorsese je rekao kako mu je to najdraži Kubrickov film. Steven Spielberg je hvalio "besprijekornu tehniku", iako ga je, kad je bio mlađi, slavno opisao "kao da idete kroz Prado bez ručka".

Kao i u svojim drugim filmovima, Kubrickova fotografija i tehnike osvjetljivanja bile su inovativne. Scene interijera snimane su specijalno prilagođenim Zeiss kamerama s brzim lećama (koje je originalno razvila NASA) što je omogućilo da se mnoge scene osvijetle samo sa svijećama. Kubrickova mješavina glazbe, scenografija i kostimi postavili su standarde za drame iz tog razdoblja s kojima se samo par filmova moglo mjeriti.

Kao i njegova dva prethodnika, film nema originalne glazbe. Irske narodne pjesme (u izvedbi The Chieftainsa) kombinirane su sa skladbama Antonija Vivaldija, Johanna Sebastiana Bacha, Georga Friedricha Händela i Franza Schuberta.

2.9. "Isijavanje"

Kubrickov radni elan oslabio je nakon "Barryja Lyndona"; nije snimio film sve do "Isijavanja". Objavljen je 1980., kao slobodna adaptacija horor romana Stephena Kinga. U glavnoj ulozi propalog pisca Jacka Torrancea koji preuzima posao nadzornika Overlook Hotela izvan sezone pojavio se Jack Nicholson, dok je njegovu suprugu Wendy igrala Shelley Duvall, a sina Dannyja obdarenog oblikom telepatije - "isijavanja" - Danny Lloyd

Kako nastupa zima, pojačava se obiteljska izolacija, a u isto se vrijeme bude demoni i duhovi iz mračne prošlosti Overlook Hotela. Dannyju se po hotelu počinju ukazivati strašne fantastične slike. U međuvremenu, Jacka izluđuje ukleto okružje sve dok ne obuzme ubojita psihoza.

Film je većim dijelom sniman u londonskim tonskim studijima, uz iznimku eksterijernog materijala snimljenog u Coloradu, Montani i Oregonu. Kako bi dočarao klaustrofobičnu opsjednutost ukletog hotela, Kubrick je najviše koristio tek proizvedena Steadicam postolja za kamere što je omogućavalo glatke pokrete kamerom u zatvorenim prostorima.

Više od bilo kojeg drugog njegova filma, "Isijavanje" je pridonijelo legendi o Kubricku kao megalomanskom perfekcionista. Navodno je zahtijevao stotine ponavljanja nekih scena što je posebno iritiralo glumicu Shelley Duvall, naviknutu na na brži, improvizacijski stil Roberta Altmana.

Stephen King nije bio zadovoljan filmom, nazvavši Kubricka "čovjekom koji previše misli, a premalo osjeća". King je 1997. surađivao s Mickom Garrisonom na stvaranju mini-serije po romanu.

Film je zaradio većinom negativne kritike, ali je zato prošao vrlo dobro komercijalno. Kao i u slučaju mnogih drugih Kubrickovih filmova, kritičari su poslije mijenjali svoja stajališta nakon što su ponovno pogledali film. Među obožavateljima horor filmova, "Isijavanje" je kulturni film te se često pojavljuje sa "Psihom Egzorcistom" (1974.) i "Noći vještica" (1978.) na vrhu liste najboljih horor filmova. Neke od scena iz filma, kao ona u kojoj se iz antiknog dizala izlije rijeka krvi jedne su od najpoznatijih iz Kubrickovih filmova. Komercijalni uspjeh obnovio je povjerenje Warner Brothersa u Kubrickovu sposobnost stvaranja umjetnički zadovoljavajućih i komercijalno profitabilnih filmova nakon financijskog fijaska "Barryja Lyndona" u Sjedinjenim Državama.

2.10. "Full Metal Jacket"

Prošlo je sedam godina do novog Kubrickova filma, "Full Metal Jacket" (1987.), ekranizacije romana Gustava Hasforda o Vijetnamskom ratu, "The Short-Timers". U glavnim ulogama pojavili su se Matthew Modine kao Joker, Adam Baldwin kao Animal Mother, R. Lee Ermey u ulozi narednika Hartmana i Vincent D'Onofrio kao vojnik Leonard "Gomer Pyle" Lawrence. Kubrick je rekao filmskom kritičaru Geneu Siskelu da ga knjiga Gustava Hasforda privukla jer nije bila "ni antiratna ni pro-ratna", nije držala "moralnu ili političku poziciju", a bavila se sa "stanjem stvari".

Film počinje u centru za novačenje marinaca u Parris Islandu u Južnoj Karolini, gdje narednik Hartman bezosjećajno obučava grupu muškaraca kako bi izvukao iz njih potisnuti ubilački nagon i pretvorio ih iz "crva" u marine. Vojnik Lawrence, debeli i spori novak, kojem Hartman daje nadimak "Gomer Pyle", nesposoban je pratiti program obuke i polako podliježe pritisku. Prije kraja obuke, Pyle doživi živčani slom, ubija narednika Hartmana prije nego što je ubio i sebe, ponavljajući marinsku mantru: "Ovo je moja puška. Ima još takvih, ali ova je moja..."

Drugi dio filma prati Jokera, sada promaknutog u narednika, koji pokušava zadržati zdrav razum u Vijetnamu. Kao izvjestitelj za američke vojne novine, Stars and Stripes, Joker koristi dosjetke i sarkazam kako bi se "iskopčao" iz ratnih zbivanja. Iako Amerikanac i marinac, on je i novinar koji mora slijediti etičke norme profesije. Film nakon toga slijedi pješačku postrojbu kroz Hue City, desetkovanu Tet ofenzivom. Bitka doživljava vrhunac u obračunu Jokerova voda i snajperistice skrivene među ruševinama; ona umalo ubija Jokera sve dok je novinarev kolega ne pogađa i ozbiljno ranjava. Joker je ubija kako bi je poštedio muka.

Snimanje filma o Vijetnamskom ratu u Engleskoj bio je izazov za Kubricka i ekipu. Dobar dio filma snimljen je u Docklandsu, dijelu Londona u kojem je scenograf Anton Furst kreirao set uništenog grada. To je pomoglo kako film ne bi sličio drugim filmovima o Vijetnamskom ratu, kao što su "Vod smrti" i "Hamburger Hill", od kojih je većina snimljena na Dalekom Istoku. Umjesto tropske, jugozapadne azijske prašume, drugi dio priče odvija se u gradu, otkrivajući urbani aspekt rata koji se obično poistovjećuje s prašumom.

"Full Metal Jacket" naišao je na podijeljena kritička mišljenja, ali je i privukao veliki broj publike, iako su ga zasjenili "Vod smrti" Olivera Stonea i "Vojničina" Clinta Eastwooda.

2.11. "Oči širom zatvorene"

Posljednji film Stanleyja Kubrica bio je "Oči širom zatvorene", sa zvijezdama Tomom Cruiseom i Nicole Kidman (koji su tada bili u braku) u ulogama para iz visokog društva Manhattana koji se upušta u seksualnu odiseju.

Priča filma temeljila se na freudovskoj noveli Arthura Schnitzlera Traumnovelle (eng. Dream Story), a prati put dr. Williama Harforda kroz seksualno podzemlje New Yorka nakon što mu je supruga Alice razbila povjerenje u svoju vjernost kad mu je priznala da se umalo odrekla njega i njihove kćeri radi noći s drugim muškarcem. Harford je do tada vjerovao kako su žene po prirodi vjernije od muškaraca. Otkriće u njemu budi sumnju i očaj pa počne lutati ulicama New Yorka ponašajući se kako nije ljubomoran.

Nakon ogrješenja u ritualima mračnog misterioznog seksualnog kulta, dr. Harford se predomišlja oko seksualne osvete svojoj ženi. Po povratku kući, otkriva kako je njegova žena maštala o vođenju ljubavi s nekoliko muškaraca odjednom. Nakon svojih opasnih eskapada, dr. Harford gubi moralnu prednost koju je imao nad njom. Par počinje krpiti svoju vezu.

Produkcija filma trajala je više od dvije godine, a dvoje glavnih glumaca, Harvey Keitel i Jennifer Jason Leigh, zamijenjeni su tijekom snimanja. Iako je radnjom smješten u New York, film je većinom sniman u londonskim tonskim studijima, uz malo lokacijskog snimanja. Kadrove Manhattana snimila je pomoćna ekipa u New Yorku. Kako je Kubrick držao film u tajnosti, širile su se većinom netočne glasine o radnji i sadržaju. Posebno je seksualni sadržaj izazvao razne špekulacije; neki novinari pisali su kako će to biti "najseksualniji film ikad snimljen". Pojavljivanje slavnog glumačkog para Cruise-Kidman samo je potencirao te glasine.

"Oči širom zatvorene", "Lolita" i "Paklena naranča" prije njega suočili su se sa cenzurom prije premijere. U Sjedinjenim Državama i Kanadi su strateški postavljene digitalne siluete kako bi prikriale eksplicitne scene seksualnih odnosa. U Europi i ostatku svijeta film je prikazivan u originalnoj verziji. DVD izdanje objavljeno u listopadu 2007. sadrži neditirnutu verziju, čime je ona po prvi put postala dostupna sjevernoameričkoj publici.

3. ZAKLJUČAK

Filmovi Stanleyja Kubricka imaju nekoliko prepoznatljivih karakteristika. Svi osim njegova prva dva dugometražna filma i Odiseje adaptirana su iz postojećih romana, a često je pisao scenarije u suradnji s drugim piscima (obično romanopiscima ili novinarom u slučaju "Full Metal Jacket") koji nisu imali scenarističkog iskustva. Mnogi od njegovih filmova uključuju pripovijedanje koje je ponekad preuzeto izravno iz romana. Sa ili bez pripovijedanja, svi njegovi filmovi imaju karakter materijala na koji se gleda iz određenog kuta. Završavanje filmova s karticom "The End" izašlo je iz upotrebe s dolaskom dugih odjavnih špica, ali ju je Kubrick nastavio stavljati na kraj špice, dugo vremena nakon što ju je većina filmske industrije prestala upotrebljavati. Njegove špice uvijek su niz slajdova. Njegova jedina pokretna špica bila je ona uvodna za "Isijavanje".

Počevši s "2001: Odiseja u svemiru", svi njegovi filmovi osim "Full Metal Jacket" koriste prethodno snimljenu klasičnu glazbu, koju je u dva slučaja elektronski izmijenila Wendy Carlos. Često je koristio i vesele pop zvukove kao sredstvo ironije tijekom scena koje prikazuju uništavanje i destrukciju, posebno u završnim špicama ili završnim sekvencama filma.

U svojoj recenziji "Full Metal Jacket", Roger Ebert je primijetio kako se u mnogim završnim špicama Kubrickovih filmova nalazi glava lika okrenuta prema dolje dok su mu oči uperene prema gore. Kubrick je koristio i široke kuteve, prateće kadrove likova, zumirajuće kadrove i kadrove koji se spuštaju između visokih paralelnih zidova.

Svi njegovi filmovi imaju scenu snimljenu u kupaonici ili tik ispred nje. Pomalo je čudno kako je najcitiraniji primjer toga iz Odiseje kad dr. Floyd dođe u neugodan položaj u zahodu nulte gravitacije na putu prema Mjesecu, a da se nikad ne navodi istraživanje kupaonice koje provodi David Bowman još odjeven u svemirsko odijelo nakon svoga putovanja kroz Star Gate.

4. KONSTRUKCIJSKI DIO

Opis odjevne kombinacije:

Odjevna kombinacija sastoji se od bluže dužine do struka, te klasične suknje visokog struka. Bluza nema dodatak za komociju, prednji dio se sastoji od jednog dijela, gornji dio je srcolikog oblika. Ima naramenice širine 9 cm koje se našivaju posebno.

Suknja je visokog struka, klasičnog kroja. Cijelom dužinom je blago sužena, do koljena.

Glavne tjelesne mjere:

Tv: 168 cm

Os: 74 cm

Ob: 98 cm

Konstruktivske mjere:

Dk: 61,5 cm (cca $\frac{3}{8}$ Tv)

Vb: 21,0 cm ($\frac{1}{8}$ Tv)

Konstrukcija temeljnog kroja suknje

Konstrukcija klasične suknje

Duljina klasične ženske suknje seže približno do koljena. Prednji dio suknje izrađen je iz jednog dijela s dva ušitka. Stražnji dio također iz jednog dijela i dva ušitka. Zatvarač se nalazi na lijevom bočnom šavu. Širina pojasnice je 3 cm s dodatkom za kopčanje. Donji rub pojasnice je prošiven (1 mm). Duljina suknje izrađena je slijepim šivaćim bodom.

Dodavanje šavnih dodataka

Širina bočnih šavova iznosi od 1,5 do 2 cm (minimalno zbog zatvarača). Za širinu šava na struku dodaje se uobičajenih 1 cm. Širina poruba suknje je 3 do 4 cm. Širina šava na pojasnici je 1 cm isto kao i za prednji i stražnji dio suknje na struku.